

Asia C-228/05

Stradasfalti Srl

vastaan

Agenzia delle Entrate – Ufficio di Trento

(Commissione tributaria di primo grado di Trenton esittämä ennakkoratkaisupyyntö)

Kuudes arvonlisäverodirektiivi – 17 artiklan 7 kohta ja 29 artikla – Ostoihin sisältyvän arvonlisäveron vähennysoikeus

Julkisasiamies E. Sharpstonin ratkaisuehdotus 22.6.2006

Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio (kolmas jaosto) 14.9.2006

Tuomion tiivistelmä

1. *Verotus – Jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistaminen – Liikevaihtoverot – Yhteinen arvonlisäverojärjestelmä – Ostoihin sisältyvän veron vähentäminen*

(Neuvoston direktiivin 77/388 17 artiklan 7 kohdan ensimmäinen virke)

2. *Verotus – Jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistaminen – Liikevaihtoverot – Yhteinen arvonlisäverojärjestelmä – Ostoihin sisältyvän veron vähentäminen*

(Neuvoston direktiivin 77/388 17 artiklan 7 kohdan ensimmäinen virke)

3. *Verotus – Jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistaminen – Liikevaihtoverot – Yhteinen arvonlisäverojärjestelmä – Ostoihin sisältyvän veron vähentäminen*

(Neuvoston direktiivin 77/388 17 artiklan 1, 2 ja 7 kohta)

1. Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun kuudennen direktiivin 77/388 17 artiklan 7 kohdan ensimmäisessä virkkeessä edellytetään jäsenvaltioilta saman direktiivin 29 artiklassa säädetyn, kuulemista koskevan menettelyllisen edellytyksen noudattamiseksi, että niiden on ilmoitettava tällä artiklalla perustetulle neuvoa-antavalle arvonlisäverokomitealle siitä, että ne aikovat toteuttaa kansallisen toimenpiteen, jolla poiketaan arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevasta yleisestä järjestelmästä, ja annettava tälle komitealle riittävät tiedot, jotta se voi tutkia toimenpiteen kaikki asiaan liittyvät seikat huomioiden.

Neuvoa-antavan komitean kuulemista koskeva velvollisuus menettäisi merkityksensä, jos jäsenvaltiot tyytyisivät ilmoittamaan sille sen kansallisen poikkeavan toimenpiteen, jonka ne aikovat toteuttaa, liittämättä tähän ilmoitukseen mitään selvitystä toimenpiteen luonteesta ja soveltamisalasta. Neuvoa-antavan komitean täytyy voida arvioida pätevästi sen tutkittavaksi saatettua toimenpidettä.

(ks. 30 ja 32 kohta sekä tuomiolauselman 1 kohta)

2. Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun kuudennen direktiivin 77/388 17 artiklan 7 kohdan ensimmäistä virkettä on tulkittava niin, että siinä ei sallita

jäsenvaltion jättävän joitakin tavaroita arvonlisäveron vähennysoikeuden ulkopuolelle kuulematta ensin mainitun direktiivin 29 artiklalla perustettua neuvoa-antavaa arvonlisäverokomiteaa. Säännöksessä ei myöskään oikeuteta jäsenvaltiota toteuttamaan toimenpiteitä, joilla jotkin tavarat jätetään arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevan järjestelmän ulkopuolelle, jos näistä toimenpiteistä ei ilmene niiden rajoitettu voimassaoloaika ja/tai jotka ovat osa rakenteiden sopeuttamista koskevaa toimenpidokokonaisuutta, jolla pyritään pienentämään budjetin alijäämää ja mahdollistamaan kyseisen valtion velan takaisinmaksu. Tässä säännöksessä sallitaan näin ollen jäsenvaltion toteuttavan luonteeltaan tilapäisiä toimenpiteitä, joilla on tarkoitus varautua seurauksiin, jotka johtuvat suhdannevaihteluille alttiista tilanteesta, joka vallitsee sen taloudessa tietyllä hetkellä.

(ks. 53–55 kohta ja tuomiolauselman 2 kohta)

3. Mikäli vähennysoikeuden rajoituksesta ei ole säädetty yhdenmukaisesti jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun kuudennen direktiivin 77/388 17 artiklan 7 kohdan kanssa, kansalliset veroviranomaiset eivät voi vedota tämän direktiivin 17 artiklan 1 kohdassa ilmaistusta arvonlisäveron vähentämisoikeuden periaatteesta poikkeavaan säännökseen verovelvollista vastaan. Verovelvollisen, johon tätä toimenpidettä on sovellettu, on voitava laskea uudelleen arvonlisäverovelkansa kuudennen direktiivin 17 artiklan 2 kohdan mukaisesti, siltä osin kuin tavaroita ja palveluja on käytetty veronalaisiin toimiin.

(ks. 69 kohta ja tuomiolauselman 3 kohta)

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

14 päivänä syyskuuta 2006 (*)

Kuudes arvonlisäverodirektiivi – 17 artiklan 7 kohta ja 29 artikla – Ostoihin sisältyvän arvonlisäveron vähennysoikeus

Asiassa C-228/05,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Commissione tributaria di primo grado di Trento (Italia) on esittänyt 21.3.2005 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 24.5.2005, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Stradasfalti Srl

vastaa

Agenzia delle Entrate – Ufficio di Trento,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit J. Malenovský, J. P. Puissochet (esittelevä tuomari), A. Borg Barthet ja U. Löhmus,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.4.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Stradasfalti Srl, edustajanaan avvocato B. Santacroce,
- Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato G. De Bellis,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A. Aresu ja M. Afonso,

kuultuaan julkisasiamiehen 22.6.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1; jäljempänä kuudes direktiivi) 17 artiklan 7 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa valittajana on Stradasfalti Srl (jäljempänä Stradasfalti) ?niminen rajavastuuyhtiö ja vastapuolena Agenzia delle Entrate – Ufficio di Trento, ja siinä on kyse sen arvonlisäveron palauttamisesta, jonka Stradasfalti väittää maksaneensa perusteettomasti vuosina 2000–2004 sellaisten henkilöautojen ostosta, käytöstä ja huollosta, joita ei käytetä tämän yhtiön liiketoiminnassa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Kuudennen direktiivin 17 artiklan, jonka otsikkona on ”Vähennysoikeuden syntyminen ja laajuus”, 2 kohdan a alakohdassa säädetään, että ”jos tavarat ja palvelut käytetään verovelvollisen arvonlisäverollisiin liiketoimiin, verovelvollisella on oikeus vähentää siitä verosta, jonka maksamiseen hän on velvollinen – – arvonlisävero, joka on maksettava tai maksettu tavaroista tai palveluista, jotka verovelvolliselle on luovuttanut taikka suorittanut tai luovuttaa taikka suorittaa toinen verovelvollinen”.

4 Kuudennen direktiivin 17 artiklan 6 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Neuvosto päättää neljän vuoden kuluessa tämän direktiivin voimaantulosta yksimielisesti komission ehdotuksesta, mitkä kustannukset eivät oikeuta arvonlisäveron vähentämiseen. Sellaiset kustannukset, jotka eivät luonteeltaan ole liiketoimintaan liittyviä, kuten ylellisyys?, huvi? tai edustuskustannukset, jäävät joka tapauksessa vähennysoikeuden ulkopuolelle.

Kunnes edellä olevat säännökset tulevat voimaan, jäsenvaltiot voivat edelleen soveltaa kaikkia sisäisen lainsäädäntönsä vähennysoikeuden rajoittamista koskevia säännöksiä.”

5 Kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat, jollei 29 artiklan mukaisista neuvotteluista muuta johdu, suhdannesyistä

rajoittaa kaikkien tai tiettyjen investointi? tai muiden tavaroiden vähennysoikeutta kokonaan tai osittain. Jäsenvaltiot voivat ylläpitääkseen yhtäläisiä kilpailuedellytyksiä vähennyksen epäämisen sijasta verottaa verovelvollisen itse valmistamia tai maan alueelta ostamia taikka maahantuomia tavaroita siten, että verotus ei ylitä sitä arvonlisäveron määrää, joka rasittaisi vastaavien tavaroiden hankintaa.”

6 Kuudennen direktiivin 29 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Perustetaan neuvoa-antava arvonlisäverokomitea, jäljempänä ’komitea’.

2. Komiteassa on jäsenvaltioiden ja komission edustajat.

Komitean puheenjohtajana on komission edustaja.

Komissio huolehtii komitean sihteeristötehtävistä.”

Kansallinen lainsäädäntö

7 Esillä olevassa asiassa merkityksellinen kansallinen lainsäädäntö sisältyy 26.10.1972 annetun presidentin asetuksen nro 633 (GURI nro 292, 11.11.1972, Supplemento ordinario) 19 bis 1 §:ään, jonka otsikkona on ”Vähennysoikeuden poistaminen tai rajoittaminen tiettyjen tavaroiden ja palvelujen osalta”, sellaisena kuin se oli 2.9.1997 annetun asetuksen (decreto legislativo) nro 313 (GURI nro 219, 27.12.1997, Supplemento ordinario) 3 §:llä muutettuna.

8 Edellä mainitussa 19 bis 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Poikkeuksena 19 §:ssä säädetystä:

--

c) muilla kuin kauppaedustajilla ei ole oikeutta vähentää 30.4.1992 annetun decreto legislativon nro 285 54 §:n a ja c kohdassa tarkoitettujen sellaisten mopediin, moottoripyörien, henkilöautojen ja moottoriajoneuvojen, joita ei ole lueteltu liitteenä olevassa B taulukossa, joita ei ole tarkoitettu yleiseen käyttöön ja joita ei käytetä yrityksen omassa liiketoiminnassa, sekä edellä mainittuihin liittyvien osien ja varaosien ostoon tai maahantuontiin liittyvää arvonlisäveroa sekä 16 §:n 3 momentissa tarkoitettujen palvelujen tarjoamiseen sekä edellä mainittujen tavaroiden käyttöön, hallussapitoon, huoltoon ja korjaukseen liittyvää arvonlisäveroa;

d) henkilöautojen, moottoriajoneuvojen, lentoalusten, alusten sekä huvipursien poltto? ja voiteluaineiden ostoon tai maahantuontiin liittyvä arvonlisävero on vähennyskelpoinen, jos kyseisten henkilöautojen, moottoriajoneuvojen, lentoalusten ja alusten, leasing? tai vuokrasopimuksella tai vastaavalla sopimuksella tapahtuvaan ostoon, maahantuontiin tai hankintaan liittyvä vero on vähennyskelpoinen.”

9 Tämän säännöksen voimassaolo päättyi 23.12.1999 annetun lain nro 488 (GURI nro 302, 27.12.1999, Supplemento ordinario) 7 §:n 3 momentin mukaan 31.12.2000.

10 Kyseisen säännöksen voimassaoloa jatkettiin tämän jälkeen ja sen soveltamisalaa muutettiin 23.12.2000 annetun lain nro 388 (GURI nro 302, 29.12.2000, Supplemento ordinario) 30 §:n 4 momentilla, jossa säädetään seuraavaa:

”Säännöstä, jonka mukaan mopedeihin, moottoripyöriin, henkilöautoihin ja moottoriajoneuvoihin liittyvistä toimista maksettua arvonlisäveroa ei voida vähentää, mistä säädetään 26.10.1972 annetun presidentin asetuksen nro 633 19 bis I §:n c kohdassa, ja jonka voimassaoloa on viimeksi

jatkettu 23.12.1999 annetun lain nro 488 7 §:n 3 momentilla 31.12.2000 saakka, jatketaan uudelleen 31.12.2001 saakka; kuitenkin kyseisten moottoriajoneuvojen, leasing? tai vuokrasopimuksella tai vastaavalla sopimuksella tapahtuvasta ostosta, maahantuonnista ja hankinnasta maksetun arvonlisäveron vähennykseen oikeuttamatonta osaa pienennetään 90 prosenttiin, ja jos kyseessä ovat moottoriajoneuvot, joissa on muu kuin polttomoottori, 50 prosenttiin.”

11 Tämä säännös pysyi voimassa vuosittain annettujen, sen voimassaolon pidentämistä koskevien uusien säännösten avulla. Voimassaoloa muutettiin ensin 28.12.2001 annetun lain nro 448 9 §:n 4 momentilla, sitten 27.12.2002 annetun lain nro 289 2 §:n 13 momentilla, 24.12.2003 annetun lain nro 350 2 §:n 17 momentilla ja lopuksi 30.12.2004 annetun lain nro 311 1 §:n 503 momentilla, jolla sen voimassaoloa jatkettiin 31.12.2005 saakka.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

12 Stradasfalti on tienrakennusalalla toimiva Italian oikeuden mukaan perustettu rajavastuuyhtiö, jonka kotipaikka on Trenton maakunnassa.

13 Yhtiö omistaa henkilökuntansa käyttöön tarkoitettuja ajoneuvoja, joita ei käytetä sen varsinaisessa liiketoiminnassa ja joiden ostosta, käytöstä, huollosta ja polttoaineen hankinnasta maksettu arvonlisävero ei ole ollut vähennyskelpoinen Italian lainsäädännön mukaan.

14 Stradasfalti katsoi, että tämä lainsäädäntö ei ollut yhteensopivaa kuudennen direktiivin arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevien säännösten kanssa, ja se vaati 7.7.2004 Agenzia delle Entrate – Ufficio di Trentoa palauttamaan sille noin 31 340 euroa korvauksena yhtiön henkilökunnan käytössä olleiden ajoneuvojen ostosta, käytöstä, huollosta ja polttoaineen hankinnasta vuosilta 2000–2004 perusteettomasti maksetusta arvonlisäverosta.

15 Agenzia delle Entrate – Ufficio di Trento hylkäsi tämän vaatimuksen 15.7.2004 tekemillään useilla päätöksillä.

16 Stradasfalti saattoi asian 22.11.2004 Commissione tributaria di primo grado di Trentolle ja vaati sitä kumoamaan nämä päätökset sekä määräämään, että kyseisiltä ajanjaksoilta maksettu arvonlisävero on palautettava.

17 Näissä olosuhteissa Commissione tributaria di primo grado di Trento päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko – – kuudennen arvonlisäverodirektiivin – – 17 artiklan 7 kohdan ensimmäistä virkettä tulkittava yhdessä tämän artiklan 2 kohdan kanssa siten, että

a) sen mukaan direktiivin 29 artiklassa tarkoitettuna neuvoa-antavan komitean kuulemisena ei voida pitää pelkkää jäsenvaltion ilmoitusta siitä, että se on antanut uuden kansallisen säännöksen, kuten presidentin asetuksen nro 633/72 19 bis 1 §:n c ja d kohdan ja sen voimassaoloa jatkavia säännöksiä, joilla direktiivin 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tavaroiden käyttämiseen ja huoltoon liittyvän arvonlisäveron vähennysoikeutta on rajoitettu, ainoastaan sillä perusteella, että arvonlisäverokomitea on todennut saaneensa tiedon tästä lainsäädännöstä?

b) sen mukaan sen soveltamisalaan kuuluvana toimenpiteenä ei voida pitää mitä tahansa rajoitusta käyttöä edellä a kohdassa tarkoitettujen tavaroiden ostoihin, käyttämiseen ja huoltoon sisältyvän arvonlisäveron vähennysoikeutta, kun rajoitus on otettu käyttöön ennen lausunnon pyytämistä arvonlisäverokomitealta ja se on pidetty voimassa jatkamalla säännöksen voimassaoloaika useita kertoja katkeamattomana sarjana yli 25 vuoden ajan?

c) Jos ensimmäisen kysymyksen b kohtaan vastataan myöntävästi, yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään yksilöimään ne kriteerit, joiden perusteella lain voimassaoloajan pidentämisen mahdollinen enimmäiskesto voidaan määrätä suhteessa niihin suhdannevaihteluihin liittyviin syihin, jotka on otettu kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa huomioon; ja toteamaan, johtaako (toistuvasti uusittujen) poikkeusten ajallisten rajojen noudattamatta jättäminen vähennysoikeuden syntymiseen verovelvolliselle?

2) Onko kyseisen direktiivin 17 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että silloin kun direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuja menettelyllisiä edellytyksiä ja vaatimuksia ei ole täytetty, se on esteenä jäsenvaltiossa kuudennen direktiivin voimaan tulon jälkeen (1.1.1979 Italian osalta) omaksutulle kansalliselle sääntelylle tai hallintokäytännölle, jolla tiettyjen moottoriajoneuvojen hankintaan, käyttöön ja huoltoon liittyvän arvonlisäveron vähennysoikeutta rajoitetaan objektiivisesti ja ilman ajallisia rajoituksia?”

Ennakkoratkaisukysymysten arviointi

Ensimmäisen kysymyksen a kohta

18 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee ensimmäisen kysymyksen a kohdassa, onko kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan ensimmäistä virkettä tulkittava siten, että sen mukaan kyseisen direktiivin 29 artiklassa tarkoitettuna neuvoo-antavan komitean kuulemisena ei voida pitää jäsenvaltion ilmoitusta siitä, että se on antanut kansallisen säännöksen, jolla on rajoitettu 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tavaroiden käyttämiseen ja huoltoon liittyvän arvonlisäveron vähennysoikeutta, kun arvonlisäverokomitea on ainoastaan todennut saaneensa tiedon tästä ilmoituksesta.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

19 Komissio toteaa, että kuudennen direktiivin 29 artiklassa tarkoitettu arvonlisäverokomitean kuuleminen on olennainen menettelyllinen edellytys arvonlisäveroa koskevien, suhdannevaihteluihin liittyvien poikkeusten soveltamiselle. Kun asia saatetaan tälle komitealle, jäsenvaltioiden ja komission edustajat voivat tutkia yhdessä niitä kansallisia toimia, joilla poiketaan arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevasta säännöstä. Pelkästään sitä, että arvonlisäverokomitealle ilmoitetaan annetusta tai annettavasta kansallisesta lainsäädännöstä, ei voida pitää riittävänä kuulemisena, kuten ei myöskään sitä, että komitea toteaa saaneensa tiedon sille ilmoitetusta kansallisesta lainsäädännöstä.

20 Tällaista kuudennen direktiivin 29 artiklan tulkintaa tukevat komission mukaan myös kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdasta tehdyt eri kieliversiot. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut asiassa C-409/99, Metropol ja Stadler, 8.1.2002 antamassaan tuomiossa (Kok. 2002, s. I-81), että arvonlisäverokomitean kuuleminen oli ennakkoehto minkälaisen tahansa toimen toteuttamiselle mainitun 17 artiklan 7 kohdan nojalla.

21 Italian hallitus on ilmoittanut pääasian kohteena olevasta toimenpiteestä arvonlisäverokomitealle vuonna 1980, ja se on selostanut komitean tuona vuonna pidetyssä kokouksessa edustajansa välityksellä toimenpiteen sisällön ja soveltamisalan. Se noudatti samaa

menettelyä toimenpiteen voimassaoloa jatkavien säännösten osalta ja kuuli niistä komiteaa vuosina 1990, 1995, 1996, 1999 ja 2000.

22 Komissio myöntää, että arvonlisäverokomiteaa on kuultu asiasta sen jälkeen, kun poikkeava toimenpide oli tullut voimaan, ja että herää kysymys, edellyttääkö kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohta, että kuulemisen on tapahduttava ennen tätä voimaantuloa. Italian viranomaisten esillä olevassa asiassa noudattama menettely vaikuttaa kuitenkin olevan yhteensopivaa arvonlisäverokomitean toimivallan kanssa ja vastaavan muiden jäsenvaltioiden noudattamaa menettelyä. Näin ollen komissio jättää tämän kysymyksen arvioimisen yhteisöjen tuomioistuimelle.

23 Italian hallitus puolestaan väittää, että esillä olevassa asiassa noudatetulla menettelyllä ei ole laiminlyöty velvollisuutta kuulla arvonlisäverokomiteaa. Kyseinen hallitus on nimittäin tehnyt komitealle nimenomaisen pyynnön, ja komission yksiköt ovat voineet laatia sen perusteella luonnoksen ennen kuin asiakirjat on toimitettu komitealle. Se, minkä kansallinen tuomioistuin luonnehtii pelkäsi komitean toteamiseksi, että tämä oli saanut tiedon asiasta, on itse asiassa arvonlisäverokomitean päätös, jolla päätetään kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa säädetty kuulemismenettely.

24 Italian hallitus väittää joka tapauksessa, vaikka katsottaisiinkin, että menettelyä ei ole noudatettu täysin kaikkien sääntöjen mukaisesti, että kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohtaa ei ole rikottu.

25 Stradasfalti väittää ensinnäkin, että 26.10.1972 annetun presidentin asetuksen nro 633, sellaisena kuin se on muutettuna, 19 bis 1 §:n c ja d kohta ovat ristiriidassa kuudennen direktiivin säännösten kanssa, koska niissä säädetty vähennysoikeuden poistaminen ei kuulu mihinkään tässä direktiivissä säädetyn sallitun poikkeuksen ryhmään. Kyseisellä toimenpiteellä rikotaan sen mukaan saman direktiivin 17 artiklan 7 kohtaa, koska Italian hallitus ei ole etukäteen kuullut arvonlisäverokomiteaa, koska sellaisia suhdannesyitä, joiden perusteella arvonlisäveron vähennysoikeudesta ainoastaan voidaan poiketa, ei ole koskaan ollut olemassa ja koska kyseinen toimenpide ei ole millään tavalla tilapäinen, vaan sitä on sovellettu rakenteellisesti yli 25 vuoden ajan.

26 Stradasfalti toteaa ensimmäisen kysymyksen a kohdasta, että yhteisön lainsäädännössä edellytetään todellisia neuvotteluja arvonlisäverokomiteassa, mikä yksin voi tehdä mahdolliseksi valvoa sitä, miten jäsenvaltiot käyttävät kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa säädettyä mahdollisuutta säätää poikkeuksia. On näin ollen tämän säännöksen vastaista, että arvonlisäveron vähennysoikeutta koskeva poikkeus otetaan käyttöön pelkällä jäsenvaltion lainsäädäntöä koskevalla etukäteen tehdyllä ilmoituksella tai pelkällä etukäteen tehdyllä ilmoituksella jäsenvaltion aikomuksesta antaa tällainen säännös, jolloin arvonlisäverokomitea tyytyisi vain toteamaan saaneensa tiedon tästä aikomuksesta.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

27 Kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa säädetään yhdestä kyseisen direktiivin sisältämästä poikkeavien toimenpiteiden hyväksymismenettelystä, ja siinä annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus rajoittaa vähennysoikeutta joidenkin tavaroiden osalta, ”jollei 29 artiklan mukaisista neuvotteluista muuta johdu”.

28 Tämän kuulemisen johdosta komissio ja toiset jäsenvaltiot voivat valvoa sitä, miten jäsenvaltio käyttää mahdollisuutta poiketa yleisestä arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevasta järjestelmästä, selvittämällä erityisesti, täyttääkö kyseinen kansallinen toimenpide suhdannesyitä koskevan edellytyksen.

29 Kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa säädetään näin ollen menettelyllisestä velvoitteesta, joka jäsenvaltioiden on täytettävä voidakseen turvautua siinä säädettyyn poikkeussäännökseen. Arvonlisäverokomitean kuuleminen on siten ennakkoehto minkälaisen tahansa toimen toteuttamiselle mainitun säännöksen nojalla (ks. em. asia Metropol ja Stadler, tuomion 61–63 kohta).

30 Arvonlisäverokomitean kuulemista koskeva velvollisuus menettäisi merkityksensä, jos jäsenvaltiot tyytyisivät ilmoittamaan sille sen kansallisen poikkeavan toimenpiteen, jonka ne aikovat toteuttaa, liittämättä tähän ilmoitukseen mitään selvitystä toimenpiteen luonteesta ja soveltamisalasta. Arvonlisäverokomitean täytyy voida arvioida pätevästi sen tutkittavaksi saatettua toimenpidettä. Kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa säädetty menettelyllinen velvoite edellyttää näin ollen, että jäsenvaltiot ilmoittavat komitealle aikovansa toteuttaa poikkeavan toimenpiteen ja että ne toimittavat sille riittävästi tietoja, jotta se voi tutkia toimenpiteen kaikki asiaan liittyvät seikat huomioiden.

31 Sitä vastoin kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa ei säädetä mistään velvollisuudesta saavuttaa arvonlisäverokomitean kuulemisella tietty tulos, eikä siinä erityisesti velvoiteta kyseistä komiteaa antamaan hyväksyvää tai hylkäävää lausuntoa kansallisesta poikkeavasta toimenpiteestä. Näin ollen mikään ei estä arvonlisäverokomiteaa tyytymästä toteamaan saaneensa tiedon kansallisesta poikkeavasta toimenpiteestä.

32 Näin ollen ensimmäisen kysymyksen a kohtaan on vastattava, että kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan ensimmäisessä virkkeessä edellytetään jäsenvaltioilta saman direktiivin 29 artiklassa säädetyn, kuulemista koskevan menettelyllisen edellytyksen noudattamiseksi, että niiden on ilmoitettava arvonlisäverokomitealle siitä, että ne aikovat toteuttaa kansallisen toimenpiteen, jolla poiketaan arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevasta yleisestä järjestelmästä, ja annettava arvonlisäverokomitealle riittävät tiedot, jotta se voi tutkia toimen kaikki asiaan liittyvät seikat huomioiden.

Ensimmäisen kysymyksen b kohta ja c kohdan ensimmäinen osa

33 Kansallinen tuomioistuin pyrkii selvittämään ensimmäisen kysymyksen b kohdassa ja c kohdan ensimmäisessä osassa, onko kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan ensimmäistä virkettä tulkittava siten, että siinä sallitaan jäsenvaltion sulkevan saman direktiivin 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tavaroita arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevasta järjestelmästä

- kuulematta arvonlisäverokomiteaa etukäteen ja
- ilman ajallisia rajoituksia.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

34 Komissio muistuttaa, että säännöksiä, joilla poiketaan arvonlisäveron vähennysoikeuden periaatteesta, on tulkittava suppeasti (ks. em. asia Metropol ja Stadler, tuomion 59 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa, jossa sallitaan ”suhdannesyistä” poikkeukset vähennysoikeutta koskevaan sääntöön, säädettyjen toimenpiteiden soveltamisen on oltava ajallisesti rajoitettua, ja jo määritelmänsä mukaankaan toimenpiteet eivät voi olla luonteeltaan rakenteellisia (ks. em. asia Metropol ja Stadler, tuomion 69 kohta).

35 Pääasian kohteena oleva toimenpide tuli osaksi Italian lainsäädäntöä vuonna 1979 pysyvänä säännöksenä. Vasta vuodesta 1980 lähtien säädettiin sen soveltamista koskevasta ajallisesta

rajoituksesta mutta sen voimassaoloa jatkettiin kuitenkin systemaattisesti tuosta lähtien. Vaikuttaa siltä, että toimenpide toteutettiin tarkoituksena estää veropetokset ja verojen kiertäminen, jotka ovat tavoitteita, joihin sovelletaan kuudennen direktiivin 27 artiklassa säädettyä menettelyä ja erityisedellytyksiä.

36 Lisäksi arvonlisäverokomitea on ilmoittanut Italian hallitukselle useaan otteeseen vuodesta 1980 lähtien, ettei kyseinen poikkeus ollut perusteltavissa kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan nojalla. Kyseisen komitean vuosina 1999 ja 2000 pidetyissä kokouksissa omaksuma sovitteluvampi asenne selittyy Italian viranomaisten sitoumuksella – jota ei kuitenkaan pidetty – tutkia toimenpide uudelleen ennen 1.1.2001 ja sekä komission tuolloin tekemässä ehdotuksessa esittämällä näkökannalla muuttaa kuudetta direktiiviä arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevan järjestelmän osalta.

37 Näissä olosuhteissa komissio katsoo, että pääasiassa kyseessä oleva poikkeus on ristiriidassa kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan säännösten kanssa.

38 Italian hallitus väittää, että ensimmäisen kysymyksen b kohdalla ei ole merkitystä asian kannalta ja että se on näin ollen jätettävä tutkimatta.

39 Pääasiassa on nimittäin kyse ainoastaan vuosina 2000–2004 maksetusta arvonlisäverosta. Vuosina 1999 ja 2000 komitealta pyydettiin lausuntoa ennen säännöksen voimassaolon pidentämistä koskevien kansallisten säännösten antamista. Näissä olosuhteissa yhteisöjen tuomioistuimelle esitetty kysymys menee pääasiaan soveltuvaa lainsäädäntöä pidemmälle, ja se on näin ollen jätettävä tutkimatta (ks. viimeksi asia C-165/03, Längst, tuomio 30.6.2005, Kok. 2005, s. I-5637). Joka tapauksessa yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että kuudennen direktiivin 27 artiklassa ei ole suljettu pois sitä, että neuvoston päätös, jolla hyväksytään jäsenvaltion toteuttavan kyseisestä direktiivistä poikkeavia erityisiä toimia, tehdään jälkikäteen (ks. asia C-17/01, Sudholz, tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-4243, 23 kohta). Saman pitäisi päteä kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa tarkoitettun arvonlisäverokomitean kuulemisen osalta.

40 Ensimmäisen kysymyksen c kohdan ensimmäisen osan väitetään puolestaan olevan puhtaasti hypoteettinen, ja se pitäisi näin ollen samoin jättää tutkimatta.

41 Stradasfaltin mukaan ensimmäisen kysymyksen b kohtaan on vastattava, että kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan mukaan arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevasta poikkeuksesta ei voida säätää ennen arvonlisäverokomitean kuulemista, koska yhteisön lainsäädännössä edellytetään nimenomaisesti komitean kuulemista etukäteen.

42 Samoin tämän direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa edellytetään, että poikkeuksen on säilyttävä luonteeltaan tilapäisenä, koska sen on, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut, vastattava suhdannesyitä. Tämän artiklan vastaista on näin ollen pitää voimassa kyseistä poikkeusta yli 25 vuoden ajan antamalla sen voimassaoloa jatkavia peräkkäisiä säännöksiä.

43 Stradasfalti toteaa ensimmäisen kysymyksen c kohdan osalta, että yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut edellä mainitussa asiassa Metropol ja Stadler antamassaan tuomiossa, että 17 artiklan 7 kohdassa sallitaan jäsenvaltion poikkeavan arvonlisäveron vähentämisoikeutta koskevasta yhteisön järjestelmästä vain ”määrätyn ajan”. Lisäksi julkisasiamies Geelhoed totesi samassa asiassa esittämässään ratkaisuehdotuksessa, että suhdannepolitiikalla tarkoitetaan vaikuttamista julkisen talousarvion avulla valtion makrotalouden suureisiin ”lyhyellä aikavälillä”. Yli 25 vuotta voimassa pidetty poikkeus on selvästi kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan vastainen.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

– Kysymysten tutkittavaksi ottaminen

44 EY 234 artiklalla luotu menettely on yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline, jonka avulla yhteisöjen tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita ne tarvitsevat ratkaistakseen niiden käsiteltäviksi saatetut asiat (ks. mm. asia C-380/01, Schneider, tuomio 5.2.2004, Kok. 2004, s. I-1389, 20 kohta).

45 Tässä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat yhteisön oikeuden tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava esitetyt kysymykset (em. asia Schneider, tuomion 21 kohta).

46 Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin katsonut myös, että oman toimivaltaisuutensa arvioimiseksi sen on poikkeustapauksissa tutkittava ne olosuhteet, joiden vallitessa kansallinen tuomioistuin esitti ennakkoratkaisukysymyksen. Yhteisöjen tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen vain, jos on ilmeistä, että yhteisön oikeuden tulkintamisella, jota kansallinen tuomioistuin on pyytänyt, ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen tai jos yhteisöjen tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (em. asia Schneider, tuomion 22 kohta).

47 Ajatus yhteistyöstä, jonka on oltava ennakkoratkaisutoiminnan lähtökohtana, edellyttää kansallisen tuomioistuimen ottavan puolestaan huomioon sen, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on myötävaikuttaa lainkäyttöön jäsenvaltioissa eikä antaa neuvoa-antavia lausuntoja yleisluonteisista tai hypoteettisista kysymyksistä (em. asia Schneider, tuomion 23 kohta).

48 Esillä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyistä huomautuksista käy ilmi, että vaikka pääasiassa on kyseessä vain arvonlisävero, joka on suoritettu vuosina 2000–2004, joiden osalta arvonlisäverokomitealle tehtiin Italian hallituksen mukaan kuulemispyyntö ennen säännöksen voimassaoloa jatkavien kansallisten toimenpiteiden antamista, se oli todellisuudessa voimassa ennen tätä ajanjaksoa ja sen voimassaoloa jatkettiin tuosta lähtien systemaattisesti useiden vuosien ajan. Näin ollen ei vaikuta siltä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeuden tulkinnalla ei olisi selvästi mitään yhteyttä riidan kohteeseen tai että kyseessä olisi puhtaasti hypoteettinen ongelma.

49 Näin ollen on todettava, että ensimmäisen kysymyksen b kohta ja c kohdan ensimmäinen osa voidaan ottaa tutkittaviksi.

– Pääasia

50 Ensimmäisen kysymyksen b kohdasta, jolla pyritään selvittämään, sallitaanko kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa jäsenvaltion sulkevan saman direktiivin 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tavaroita arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevasta järjestelmästä kuulematta arvonlisäverokomiteaa etukäteen, on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, kuten todetaan edellä tämän tuomion 29 kohdassa, että arvonlisäverokomitean kuuleminen on ennakkoehto minkälaisen tahansa toimen toteuttamiselle mainitun säännöksen nojalla (ks. em.

asia Metropol ja Stadler, tuomion 61–63 kohta).

51 Toisin kuin Italian hallitus väittää, tähän kysymykseen annettavaa vastausta ei voida johtaa yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Sudholz antamasta ratkaisusta. Tuossa asiassa antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi erityisesti, että kuudennen direktiivin 27 artikla ei edellyttänyt, että neuvoston olisi pitänyt antaa hyväksyntänsä jäsenvaltioiden toteuttamille erityisille poikkeustoimenpiteille ennen näistä toimenpiteistä säätämistä. Kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa tarkoitetulla kuulemismenettelyllä, josta on kyse esillä olevassa asiassa, ei kuitenkaan ole samaa kohdetta kuin saman direktiivin 27 artiklassa säädetyllä hyväksymismenettelyllä. Näin ollen Italian hallitus ei voi perustellusti väittää, että edellä mainitussa asiassa Sudholz annetusta tuomiosta seuraisi, että ratkaisusta, johon yhteisöjen tuomioistuin päätyi jo edellä mainitussa asiassa Metropol ja Stadler antamassaan tuomiossa, olisi poikettava esillä olevassa asiassa.

52 Ensimmäisen kysymyksen c kohdan ensimmäisestä osasta, jolla pyritään selvittämään, sallitaanko kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa jäsenvaltion sulkevan tiettyjä tavaroita arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevasta järjestelmästä ilman ajallisia rajoituksia, on muistutettava, että tässä säännöksessä sallitaan jäsenvaltioiden sulkevan tavaroita vähennysoikeutta koskevasta järjestelmästä ”suhdannesyistä”.

53 Tässä säännöksessä sallitaan näin ollen jäsenvaltion toteuttavan luonteeltaan tilapäisiä toimenpiteitä, joilla on tarkoitus varautua seurauksiin, jotka johtuvat suhdannevaihteluille alttiista tilanteesta, joka vallitsee sen taloudessa tietyllä hetkellä. Näin ollen tässä säännöksessä tarkoitettujen toimenpiteiden soveltamisen on oltava ajallisesti rajoitettua eivätkä ne voi määritelmänsä mukaisesti olla luonteeltaan rakenteellisia.

54 Tästä seuraa, että kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan jäsenvaltio ei saa toteuttaa toimenpiteitä, jotka koskevat joidenkin tavaroiden sulkemista arvonlisäveron vähennysoikeuden ulkopuolelle, joista ei ilmene niiden rajoitettu voimassaoloaika ja/tai jotka ovat osa rakenteiden sopeuttamista koskevaa toimenpidekokonaisuutta, jolla pyritään pienentämään budjetin alijäämää ja mahdollistamaan kyseisen valtion velan takaisinmaksu (ks. em. asia Metropol ja Stadler, tuomion 68 kohta).

55 Näin ollen ensimmäisen kysymyksen b kohtaan ja c kohdan ensimmäiseen osaan on vastattava, että kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan ensimmäistä virkettä on tulkittava niin, että siinä ei sallita jäsenvaltion jättävän joitakin tavaroita arvonlisäveron vähennysoikeuden ulkopuolelle kuulematta ensin arvonlisäverokomiteaa. Säännöksessä ei myöskään oikeuteta jäsenvaltiota toteuttamaan toimenpiteitä, joilla jotkin tavarat jätetään arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevan järjestelmän ulkopuolelle, jos näistä toimenpiteistä ei ilmene niiden rajoitettu voimassaoloaika ja/tai jotka ovat osa rakenteiden sopeuttamista koskevaa toimenpidekokonaisuutta, jolla pyritään pienentämään budjetin alijäämää ja mahdollistamaan kyseisen valtion velan takaisinmaksu.

Ensimmäisen kysymyksen c kohdan toinen osa ja toinen kysymys

56 Näillä kysymyksillä kansallinen tuomioistuin pyrkii selvittämään, voivatko kansalliset veroviranomaiset vedota verovelvollista vastaan sellaiseen arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevasta periaatteesta poikkeavaan säännökseen, jota ei ole annettu kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan mukaisesti.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

57 Komissio toteaa, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (ks.

erityisesti asia C-62/93, PB Soupergaz, tuomio 6.7.1995, Kok. 1995, s. I-1883, 16–18 kohta) vähennysoikeus kuuluu keskeisesti arvonlisäverojärjestelmään ja sillä luodaan pääsääntöisesti verovelvolliselle oikeus, johon voidaan soveltaa vain direktiivissä itsessään säädettyjä rajoituksia.

58 Mikäli jäsenvaltio on säättänyt poikkeuksesta arvonlisäveron vähennysoikeuteen kuudennen direktiivin säännösten vastaisesti, verovelvollisella on oikeus saada niistä tavaroista, joita kansallinen toimenpide koskee, maksetun arvonlisäveron vähennys. Yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä mainitussa asiassa Metropol ja Stadler antamansa tuomion 64 kohdassa, että mikäli vähennysoikeuden rajoitusta ei ole tehty 17 artiklan 7 kohdassa jäsenvaltioille asetettua kuulemisvelvollisuutta noudattaen, kansalliset veroviranomaiset eivät voi vedota kuudennen direktiivin 17 artiklan 1 kohdassa ilmaistusta arvonlisäveron vähentämisoikeuden periaatteesta poikkeavaan säännökseen verovelvollista vastaan.

59 Italian hallitus väittää, että vuosien 2000–2004 osalta se, että kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdassa säädettyä menettelyä on noudatettu, komission antama puoltava lausunto poikkeuksia koskevista pyynnöistä ja suhdannevaihteluille altis tilanne, joka vallitsi tuolloin Italian taloudessa, estävät sen, että kansallista lainsäädäntöä olisi jätettävä soveltamatta, ja näin ollen sen, että verovelvolliselle tunnustettaisiin vähennysoikeus.

60 Italian hallituksen mukaan toinen kysymys on jätettävä tutkimatta kahdesta syystä. Ensinnäkin se koskee vuotta 2000 edeltäviä ajanjaksoja, joista ei ole kyse pääasiassa.

61 Tällä kysymyksellä ei myöskään ole yhteyttä Italiassa vuosina 2000–2004 vallinneeseen tilanteeseen, koska siinä mainitaan vähennysoikeuden rajoittaminen ”objektiivisesti ja ilman ajallisia rajoituksia”. Ensimmäisestä poikkeuksesta säädettiin 31.12.2000 saakka, sen jälkeen kun arvonlisäverokomiteaa oli kuultu ja kun komissio oli antanut asiasta puoltavan lausunnon. Toista poikkeusta tuolle ajanjaksolle pyydettiin 1.1.2001 lähtien, ja sen antamista edelsi komission puoltava lausunto; komissio katsoi, että toimenpide oli perusteltu uuden direktiivin antamiseen saakka.

62 Italian hallitus väittää joka tapauksessa, että se seikka, että arvonlisäverokomitea on todennut saaneensa tiedon poikkeavasta kansallisesta toimenpiteestä kyseisen toimenpiteen toteuttamisen jälkeen, ei tee toimenpiteestä sääntöjenvastaista, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut kuudennen direktiivin 27 artiklan osalta asiassa C-17/01, Sudholz, 29.4.2004 antamansa tuomion (Kok. 2004, s. I-4243) 23 kohdassa.

63 Stradasfalti väittää, että mikäli kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohtaa on rikottu, saman direktiivin 17 artiklan 2 kohta on esteenä sellaiselle kansalliselle säännökselle, joka estää verovelvollisia käyttämästä täysimääräisesti ja välittömästi heille kuuluvaa oikeutta vähentää henkilöautojen ostoihin, käyttämiseen ja huoltoon liittyvä vero.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

– Kysymyksen tutkittavaksi ottaminen

64 Kuten tämän tuomion 46 kohdassa on todettu, yhteisöjen tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön vain, jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen tai jos yhteisöjen tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (em. asia Schneider, tuomion 22 kohta).

65 Esillä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyistä huomautuksista käy ilmi, että vaikka pääasiassa on kyseessä vain arvonlisävero, joka on suoritettu vuosina 2000–2004, joiden osalta arvonlisäverokomitealle tehtiin Italian hallituksen mukaan kuulemispyyntö ennen säännöksen voimassaoloa jatkavien kansallisten toimenpiteiden antamista, se tuli todellisuudessa voimaan ennen tätä ajanjaksoa ja sen voimassaoloa jatkettiin systemaattisesti useiden vuosien ajan. Näin ollen ei vaikuta siltä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeuden tulkinnalla ei olisi selvästi mitään yhteyttä riidan kohteeseen.

– Pääasia

66 EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan kolmannessa kohdassa (josta on tullut EY 249 artiklan kolmas kohta) asetetun yleisen velvoitteen noudattamiseksi jäsenvaltioiden on noudatettava kaikkia direktiivin säännöksiä (ks. asia C-97/90, Lennartz, tuomio 11.7.1991, Kok. 1991, s. I-3795, Kok. Ep. XI, s. 311, 33 kohta). Mikäli vähennysoikeuden rajoituksesta ei ole säädetty yhdenmukaisesti 17 artiklan 7 kohdan kanssa, kansalliset veroviranomaiset eivät voi vedota kuudennen direktiivin 17 artiklan 1 kohdassa ilmaistusta arvonlisäveron vähentämisoikeuden periaatteesta poikkeavaan säännökseen verovelvollista vastaan (ks. em. asia Metropol ja Stadler, tuomion 64 kohta).

67 Pääasiassa on selvää, vaikka Italian hallitus toteaa, että arvonlisäverokomitealle tehtiin vuosina 1999 ja 2000 kuulemispyyntö ennen arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevasta periaatteesta poikkeavan säännöksen voimassaoloa jatkavien kansallisten toimenpiteiden antamista, että Italian hallitus on, vähämerkityksisiä muutoksia lukuun ottamatta, systemaattisesti jatkanut säännöksen voimassaoloa vuodesta 1980 lähtien. Säännös ei voi näissä olosuhteissa olla luonteeltaan tilapäinen, eikä sen voida myöskään katsoa olevan perusteltu suhdannesyistä. Näin ollen tämän säännöksen on katsottava olevan osa rakenteiden sopeuttamista koskevaa toimenpidokokonaisuutta, joka ei kuulu kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan soveltamisalaan. Näin ollen Italian hallitus ei voi vedota kyseiseen asetukseen verovelvollisen vahingoksi (ks. vastaavasti em. asia Metropol ja Stadler, tuomion 65 kohta).

68 Verovelvollisen, johon tätä toimenpidettä on sovellettu, on voitava laskea uudelleen arvonlisäverovelkansa kuudennen direktiivin 17 artiklan 2 kohdan mukaisesti, siltä osin kuin tavaroita ja palveluja on käytetty veronalaisiin toimiin.

69 Näin ollen ensimmäisen kysymyksen c kohdan toiseen osaan ja toiseen kysymykseen on vastattava, että mikäli vähennysoikeuden rajoituksesta ei ole säädetty yhdenmukaisesti kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan kanssa, kansalliset veroviranomaiset eivät voi vedota tämän direktiivin 17 artiklan 1 kohdassa ilmaistusta arvonlisäveron vähentämisoikeuden periaatteesta poikkeavaan säännökseen verovelvollista vastaan. Verovelvollisen, johon tätä toimenpidettä on sovellettu, on voitava laskea uudelleen arvonlisäverovelkansa kuudennen direktiivin 17 artiklan 2 kohdan mukaisesti, siltä osin kuin tavaroita ja palveluja on käytetty veronalaisiin toimiin.

Tuomion vaikutusten ajallista rajoittamista koskeva vaatimus

70 Italian hallitus on vedonnut yhteisöjen tuomioistuimen mahdollisuuteen rajoittaa ajallisesti esillä olevan tuomion vaikutuksia, mikäli yhteisöjen tuomioistuin katsoisi, että vähennysoikeuteen tehtyjä poikkeuksia vuosille 2000–2004 ei ole toteutettu kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan mukaisesti.

71 Italian hallitus vetoaa tämän vaatimuksensa tueksi vakavaan vahinkoon, jota yhteisöjen tuomioistuimen tuomiosta saattaa aiheutua valtionkassalle, sekä perusteltuun luottamukseen, joka

sillä saattoi olla kyseisen toimenpiteen yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa. Se huomauttaa tämän osalta, että komissio on vuosina 1999 ja 2000 antanut puoltavan lausunnon toimista, jotka oli tarkoitus toteuttaa odotettaessa uutta direktiiviä, jolla piti säännellä asiasta yhtenäisesti, ja ettei komissio ole milloinkaan esittänyt Italian tasavallalle huomautuksia poikkeuksen voimassa pitämisestä.

72 On korostettava, että ainoastaan poikkeustapauksissa yhteisöjen tuomioistuin voi yhteisön oikeusjärjestykseen kuuluvaa oikeusvarmuuden yleistä periaatetta soveltaen rajoittaa asianomaisten henkilöiden mahdollisuutta vedota oikeussääntöön, jota se on tulkinut, vilpittömässä mielessä perustettujen oikeussuhteiden pätevyyden kyseenalaistamiseksi. Sen ratkaisemiseksi, onko tuomion ajallisia vaikutuksia syytä rajoittaa, on otettava huomioon se, että vaikka jokaisen tuomioistuinratkaisun käytännön vaikutuksia on harkittava tarkkaan, oikeuden objektiivisuutta ei kuitenkaan voida heikentää eikä oikeuden tulevaa soveltamista vaarantaa sillä perusteella, että ratkaisulla voi olla tiettyjä vaikutuksia menneen ajan osalta (asia 24/86, Blaizot, tuomio 2.2.1988, Kok. 1988, s. 379, Kok. Ep. IX, s. 339, 28 ja 30 kohta ja asia C-163/90, Legros ym., tuomio 16.7.1992, Kok. 1992, s. I-4625, Kok. Ep. XIII, s. I-53, 30 kohta).

73 Esillä olevassa asiassa on todettava, että vaikka onkin totta, että komissio on tukenut Italian viranomaisten pyyntöä pääasiassa kyseessä olevien vuosien osalta, yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyistä huomautuksista käy kuitenkin ilmi, että arvonlisäkomitea on ilmoittanut Italian hallitukselle useaan kertaan vuodesta 1980 lähtien, ettei kyseistä poikkeusta voitu perustella kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan nojalla, ja että komitean vuosina 1999 ja 2000 pidetyissä kokouksissa omaksuma sovitteluvampi asenne selittyy Italian viranomaisten sitoumuksella tutkia toimenpide uudelleen ennen 1.1.2001 sekä komission tuolloin tekemässä ehdotuksessa esittämällä näkökannalla muuttaa kuudetta direktiiviä arvonlisäveron vähennysoikeuden osalta.

74 Näissä olosuhteissa Italian viranomaisten täytyi olla tietoisia siitä, että sellaisen tilapäiseksi oletetun poikkeavan toimenpiteen, joka kuudennen direktiivin 17 artiklan 7 kohdan sanamuodon nojalla voitiin perustella ainoastaan "suhdannesyistä", voimassaolon systemaattinen jatkaminen vuodesta 1979 lähtien ei ollut yhteensopiva tämän artiklan kanssa.

75 Italian viranomaiset eivät voi näin ollen vedota vilpittömässä mielessä perustettuihin oikeudellisiin suhteisiin voidakseen vaatia, että yhteisöjen tuomioistuin rajoittaa tuomionsa ajallisia vaikutuksia.

76 Italian hallitus ei ole myöskään kyennyt näyttämään toteen sen laskelman luotettavuutta, jonka nojalla se väittää, että nyt annettavasta tuomiosta saattaisi aiheutua merkittäviä taloudellisia seuraamuksia, mikäli sen vaikutuksia ei rajoitettaisi ajallisesti.

77 Näin ollen esillä olevan tuomion vaikutuksia ei ole syytä rajoittaa ajallisesti.

Oikeudenkäyntikulut

78 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY 17 artiklan 7 kohdan**

ensimmäisessä virkkeessä edellytetään jäsenvaltioilta saman direktiivin 29 artiklassa säädetyn, kuulemista koskevan menettelyllisen edellytyksen noudattamiseksi, että niiden on ilmoitettava tällä artiklalla perustetulle neuvoa-antavalle arvonlisäverokomitealle siitä, että ne aikovat toteuttaa kansallisen toimenpiteen, jolla poiketaan arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevasta yleisestä järjestelmästä, ja annettava tälle komitealle riittävät tiedot, jotta se voi tutkia toimenpiteen kaikki asiaan liittyvät seikat huomioiden.

2) Kuudennen direktiivin 77/388 17 artiklan 7 kohdan ensimmäistä virkettä on tulkittava niin, että siinä ei sallita jäsenvaltion jättävän joitakin tavaroita arvonlisäveron vähennysoikeuden ulkopuolelle kuulematta ensin mainitun direktiivin 29 artiklalla perustettua neuvoa-antavaa arvonlisäverokomiteaa. Säännöksessä ei myöskään oikeuteta jäsenvaltiota toteuttamaan toimenpiteitä, joilla jotkin tavarat jätetään arvonlisäveron vähennysoikeutta koskevan järjestelmän ulkopuolelle, jos näistä toimenpiteistä ei ilmene niiden rajoitettu voimassaoloaika ja/tai jotka ovat osa rakenteiden sopeuttamista koskevaa toimenpidetä, jolla pyritään pienentämään budjetin alijäämää ja mahdollistamaan kyseisen valtion velan takaisinmaksu.

3) Mikäli vähennysoikeuden rajoituksesta ei ole säädetty yhdenmukaisesti kuudennen direktiivin 77/388 17 artiklan 7 kohdan kanssa, kansalliset veroviranomaiset eivät voi vedota tämän direktiivin 17 artiklan 1 kohdassa ilmaistusta arvonlisäveron vähentämisoikeuden periaatteesta poikkeavaan säännökseen verovelvollista vastaan. Verovelvollisen, johon tätä toimenpidettä on sovellettu, on voitava laskea uudelleen arvonlisäverovelkansa kuudennen direktiivin 77/388 17 artiklan 2 kohdan mukaisesti, siltä osin kuin tavaroita ja palveluja on käytetty veronalaisiin toimiin.

Allekirjoitukset

* Oikeudenkäyntikieli: italia.